

А.В. КОСЕНКО, канд.екон.наук., доцент, НТУ «ХП»

Б.В. ПЛЕСКАЧ, начальник управління ООО «Метінвест Холдінг»

ПРОЦЕСИ ПІДГОТОВКИ ТА ОСВОЄННЯ ТЕХНІЧНИХ І ПРОДУКТОВИХ ІННОВАЦІЙ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Інновації можуть впроваджуватися за ініціативою виробників або покупців. У сучасних умовах у великих організаціях розвинутих країн склалися стійкі механізми менеджменту інноваційних процесів, що відображають особливості інтеграції науки і виробництва, все більшу орієнтацію досліджень і розробок на ринкові потреби. Нові завдання вносять зміни у систему зв'язків як по вертикалі між рівнями менеджменту, так і по горизонталі між науковими і конструкторсько-технологічними підрозділами. У високорозвинутих країнах з 80-х років XX століття розробка і впровадження інновацій перетворилися на безперервний керований процес, коли інноваційні ідеї (в перспективі виробничі плани і програми) охоплюють усі сфери діяльності підприємств.

У процесі підготовки та освоєння технічних і продуктових інновацій на підприємстві втілюються різноманітні види діяльності, до яких залучаються всі підрозділи:

1. Науково-дослідні роботи в найбільшому обсязі виконують на першій стадії генерування, відбору ідей та маркетингових досліджень. На стадії технологічної підготовки виробництва й освоєння серійного випуску нової продукції науково-дослідні роботи сприяють удосконаленню технологічних процесів, впровадженню прогресивного обладнання, технологічного оснащення й засобів контролю, підвищення рівня механізації та автоматизації робіт тощо.

2. Конструкторські й технологічні роботи виконують на всіх стадіях створення та освоєння нової продукції, але найбільш розгорнутий характер вони мають на стадії конструкторської й технологічної підготовки виробництва.

3. Організаційно-планові роботи — сукупність взаємозв'язаних процесів планування, організації, обліку й контролю на всіх стадіях і етапах підготовки виробництва, які забезпечують готовність підприємств до створення й виготовлення нових виробів. Вони спрямовані на повніше дотримання на всіх стадіях підготовки виробництва таких принципів як спеціалізація, паралельність, неперервність, пропорційність, прямо-точність, автоматичність і ритмічність.

4. Роботи матеріально-технічного характеру передбачають забезпечення матеріально-технічної готовності підприємств до створення й випуску нової продукції. На рівні промислового підприємства — це забезпечення своєчасних та комплектних поставок основних і допоміжних матеріалів, обладнання, запасних частин тощо, необхідних для випуску нової продукції.

5. Роботи економічного характеру — сукупність взаємозв'язаних процесів, які забезпечують економічне обґрунтування створення, виробництва й експлуатації нової продукції. Вони охоплюють: визначення економічної доцільності створення, виробництва й експлуатації нового виробу; розрахунок граничних цін на нові вироби; встановлення термінів і джерел фінансування робіт зі створення й освоєння нових виробів; здійснення ряду економічних розрахунків, пов'язаних зі створенням, освоєнням серійного виробництва й експлуатацією нових виробів. На рівні промислового підприємства до економічних аспектів підготовки нових виробів належать також перегляд планово-економічної інформації, нормативів, форм документації, чинної системи планування, обліку й оцінювання діяльності підрозділів підприємства з урахуванням специфіки нової продукції; розроблення нормативів трудових витрат за періодами освоєння виробу.

6. Роботи соціально-психологічного характеру — сукупність взаємозв'язаних процесів, які забезпечують соціально-психологічну готовність підприємств до створення й виробництва нових виробів. Вони полягають у роз'яснювальній роботі про необхідність створення й освоєння нових виробів визначеного рівня якості при встановлених термінах, обсягах випуску й мінімальних витратах; в інформуванні колективу про необхідність проведення професійних, кваліфікаційних і організаційних змін під час створення й освоєння нової продукції; у мобілізації керівництвом підприємства творчих можливостей персоналу на створення й випуск виробів у найкоротші терміни за найменших витрат живої та уречевленої праці.

До основних видів нововведень на підприємстві можна віднести інновації продукції, технологічних процесів, персоналу та управлінської діяльності.

Інновації продукції можна розглядати з погляду:

- нового використання вже відомого продукту;
- зміни зовнішнього вигляду вже відомого продукту;
- фундаментальної зміни вже відомого продукту (поліпшення певних характеристик, підвищення якості, зниження витрат виробництва внаслідок використання нових матеріалів або нових технологічних засобів);
- винаходу радикально нового продукту.

Відтак, кожний новий продукт може характеризуватися:

- наявністю нових технічних рішень, їх значущістю (науково-технічний аспект);
- впливом на ринок, тобто ринковою новизною (маркетинговий аспект).

Якщо нова модель продукту краща від наявної за техніко-економічними характеристиками (за рахунок застосування нових наукових рекомендацій, винаходів і технічних рішень) і витрати на її освоєння невеликі, а ринкова новизна у продукті відсутня, то його впровадження навряд чи забезпечить прибуток виробнику. Водночас ринкової новизни продукту можна досягнути і без науково-технічних рішень — завдяки змінам у зовнішньому вигляді, розмірі, формах.

Управління повинно бути орієнтовано в ринкових умовах на вдосконалення технології. Технологія — сукупність прийомів і засобів одержання, обробки,

переробки сировини, матеріалів або продукції, які здійснюються у різних галузях). Це ще й наукова дисципліна, що розробляє й удосконалює ці способи та прийоми. До складу технології належать технологічний процес, технічний контроль, інструкції з виконання технічного процесу, правила, вимоги, карти, графіки тощо.

На підставі аналізу найсуттєвіших властивостей нової технології здійснюють її попередній вибір, причому основним критерієм є економічна ефективність нововведення, яка забезпечує виживання, результативність, конкурентоспроможність і прибутковість підприємства.

Вибір конкретної технології відбувається за допомогою системи оцінок на підставі якісного фахового аналізу проміжних і кінцевих результатів. Основна мета оцінки — виявити необхідність змін щодо ресурсного забезпечення, практики управління, організації виконання проекту.

На другому етапі менеджери вирішують, чи повинні вони впроваджувати певну технологію. Для цього розраховують термін окупності капіталовкладень та інші показники. При такому формалізованому методі оцінки використовують різні форми визначення рейтингу, зазвичай, за фінансовими критеріями "витрати — результат". Крім того, він передбачає оцінку не фінансових показників: відповідність спеціалізації, термін закінчення програми впровадження, розмір ринку, темп збільшення попиту, конкурентоспроможність тощо.

Із просуванням проекту до етапу впровадження оцінка повинна бути конкретнішою, для чого до процесу ухвалення рішень залучають фахівців різних галузей.

Ефективність технологічних інновацій розраховують також на підставі середньорічних показників без урахування або із урахуванням дисконтування на підставі оцінки порівняльної ефективності.

Основу інноваційної політики на виробничих підприємствах різних галузей становлять саме інновації продукту. Вони є вирішальними з погляду призначення підприємства — забезпечувати певні потреби суспільства. Але необхідно враховувати при цьому зв'язок з іншими видами інноваційної діяльності, адже продуктові інновації сприяють нововведенням технологічним, персоналу та управлінської діяльності. Останні, відтак, забезпечують успішну та ефективну реалізацію продуктових інновацій.

Список літератури: 1. Учебники онлайн. Основи інтелектуальної власності. (Цибульов П.М. – К., 2005): < <http://www.bookz.com.ua/23/index.htm> >. 2. Українські підручники онлайн. Інтелектуальна власність – Базилевич В.Д.: <http://pidruchniki.ws/17810409/ekonomika/intelektualna_vlasnist_-_bazilevich_vd>. 3. Українські підручники онлайн. Інноваційний менеджмент - Скрипко Т.О.: <http://pidruchniki.ws/15840720/menedzhment/innovatsiyniy_menedzhment_-_skripko_to>. 4. Патентна агенція Дмитра Романенка: <http://www.romanenko.biz/ua/services/reg_tm.html>